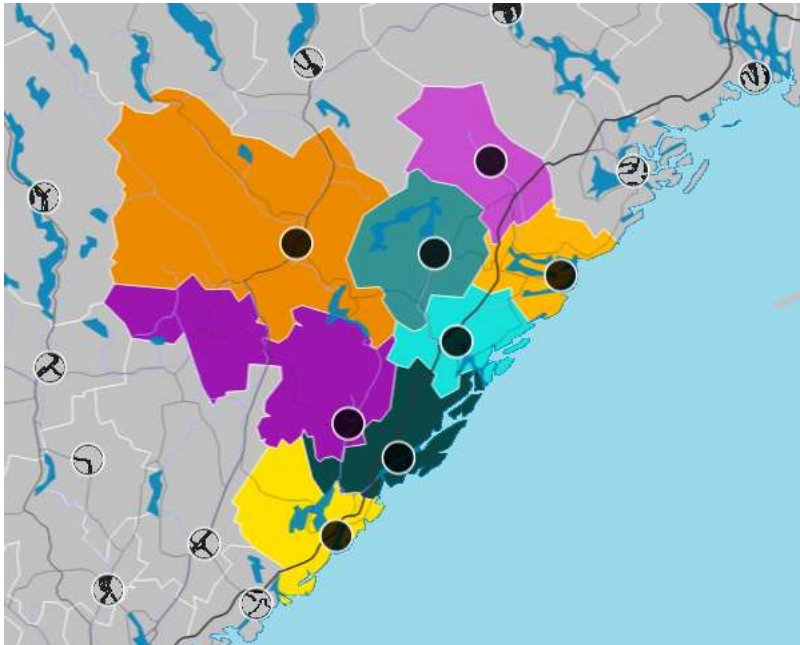

Kortfattet utredning av kommunene og samarbeidet i Østre Agder, status, utviklingstrekk, utfordringer og muligheter

Østre Agder

Østre Agder er et samarbeidsorgan for de 8 kommunene i østre del av Agder; Grimstad, Arendal, Froland, Tvedestrand, Vegårshei, Åmli, Risør og Gjerstad.

Bakgrunn:

På styremøtet i Østre Agder 28.november 2014 vedtok styret en tidsplan og

Sak 83/14 Kommunestrukturen tidsplan for arbeidet, med anbefalt ansvarsfordeling og opplegge for å samle folkevalgte i regionen til drøfting av kommunenes handlingsrom

Styret anbefaler at kommunenes utredninger inneholder ett alternativ som innebærer opprettholdelse av dagens struktur uendret, og ett som innebærer **sammenslåing av alle 8**. Ut over dette må hver kommune på fritt grunnlag vurdere andre løsninger ut fra egen situasjon.

Demografi og geografi

De 8 kommunene hadde pr 1. januar 2015 et samlet innbyggertall på 91 137. Av disse bor nesten halvparten i Arendal, og nesten en fjerdedel i Grimstad.

Kommune	2015	Andel av befolkningen	Areal i km ²	Andel av arealet
Risør	6 909	8 %	193	6 %
Grimstad	22 098	24 %	304	9 %
Arendal	44 219	49 %	270	8 %
Gjerstad	2 481	3 %	322	9 %
Vegårshei	2 018	2 %	356	10 %
Tvedestrand	6 048	7 %	218	6 %
Froland	5 532	6 %	645	19 %
Åmli	1 832	2 %	1 131	33 %
Østre Agder	91 137	100 %	3 437	100 %

Befolkningsutvikling

Innbyggertallet økt med 13 % fra år 2000 til år 2015. I antall personer økte befolkningen mest i Arendal, men i prosent var veksten høyest i Grimstad og Froland. Bortsett fra Vegårshei hadde resten av kommunene stagnasjon i folketilveksten.

Kommune	Folketall pr 1. januar		Endring fra år 2000 til år 2015	
	år 2000	år 2015	Endring i %	Befolkning
Risør	7 000	6 909	-1 %	-91
Grimstad	17 821	22 098	24 %	+ 4 277
Arendal	39 446	44 219	12 %	+ 4 773
Gjerstad	2 509	2 481	-1 %	-28
Vegårshei	1 838	2 018	10 %	+ 180
Tvedestrand	5 967	6 048	1 %	+ 81
Froland	4 497	5 532	23 %	+ 1 035
Åmli	1 862	1 832	-2 %	-30
Østre Agder	80 940	91 137	13 %	10 197

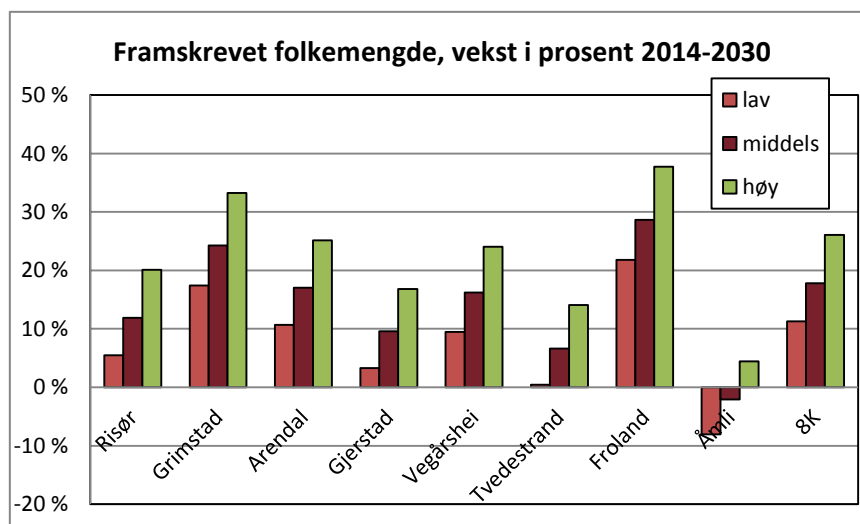
Befolkningsframskriving i kommunene:

Statistisk sentralbyrå har laget scenarier for utvikling av folketallet, basert på historisk og forventet regional utvikling. Dette er en øvelse med mange usikre faktorer, som utviklingen i viktige næringer, tilgang på boliger/tomter, samferdselstiltak, tilgang eller bortfall av offentlige arbeidsplasser.

Figuren viser framskriving fra 2014 til 2030, med "lav, middels og høy nasjonal vekst".

Legg merke til at veksten er nøyaktig lik i alle kommunene.

Ettersom SSB's modell egentlig er tall for en region brutt ned til kommuner, så vil den "fordele" veksten utover alle kommunene, slik at de blir for positive for kommuner med stagnerende folketall, og for negative for vekstkommunene.

Modellen kan være nyttig for Østre Agder som region og Arendal som har halvparten av folketallet, men har liten verdi for de mindre kommunene.

Med bakgrunn i den siste tidens utvikling i oljebasert næringsliv er det mest fornuftig å se mest på modellen for "lav nasjonal vekst".

Tabellen nedenfor viser at det er forventet et folketall på 100 000 innbyggere i Østre Agder om 15 år, selv med det laveste alternativet for vekst.

	år 2014	år 2030 lav vekst	år 2030 middels vekst	år 2030 høy vekst
Risør	6 899	7 278	7 720	8 284
Grimstad	21 783	25 574	27 072	29 021
Arendal	43 841	48 527	51 300	54 855
Gjerstad	2 489	2 571	2 727	2 907
Vegårshei	2 000	2 189	2 324	2 481
Tvedestrand	6 059	6 087	6 461	6 912
Froland	5 486	6 682	7 057	7 555
Åmli	1 810	1 664	1 772	1 890
Østre Agder	90 367	100 572	106 433	113 905

Alderssammensetning

Østre Agder har en litt dårligere alderssammensetning enn gjennomsnitt for landet målt som antall innbyggere i arbeidsdyktig alder i forhold til antallet pensjonister (personer 67 år og eldre, og antall innbyggere 80 år og over). Reduksjon i forholdstallet mellom de to aldersgruppene betyr at det blir færre innbyggere i yrkesaktiv alder i forhold til eldre innbyggere.

I Østre Agder er det bare Grimstad og Froland som ligger bedre til enn landsgjennomsnittet.

Tabell: Antall Innbyggere 20-66 år i forhold til innbyggere 67 år + / 80 år +

Kommune	I forhold til innbyggere 67 år +					I forhold til innbyggere 80 år +				
	år 2000	år 2014	år 2020	år 2025	år 2030	år 2000	år 2014	år 2020	år 2025	år 2030
Risør	3,5	3,5	2,9	2,6	2,4	9,8	11,8	12,3	10,4	7,7
Grimstad	5,3	4,7	4,4	4,1	4,0	16,9	17,2	17,3	15,7	12,7
Arendal	4,4	4,4	3,9	3,4	3,2	14,1	14,8	15,4	13,6	11,0
Gjerstad	3,8	3,9	3,4	3,0	2,6	10,6	12,1	13,1	11,7	9,1
Vegårshei	3,3	4,0	4,1	3,9	3,3	10,0	10,6	13,0	15,6	11,6
Tvedestrand	3,7	3,6	3,0	2,7	2,5	11,5	11,4	12,0	11,1	7,9
Froland	5,2	5,3	4,8	4,6	4,5	14,2	18,1	20,3	18,5	15,6
Åmli	3,3	3,5	2,8	2,4	2,4	8,6	11,6	10,7	9,0	7,4
Østre Agder	4,4	4,3	3,8	3,5	3,3	13,4	14,9	15,5	14,0	11,3
Hele landet	4,4	4,5	4,1	3,8	3,6	14,2	14,6	15,5	14,2	11,6

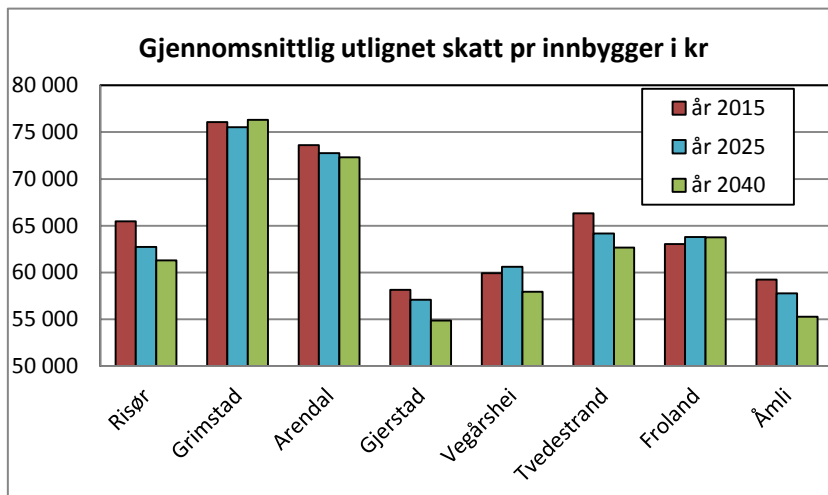
Kilde: SSB: Framskrivning av folketallet, alternativ lav vekst

Sammenheng mellom befolkningsframskriving og skatteinnfang.

I tabellen er SSB's befolkningsframskriving ("middels vekst"), koblet med tabell for inntekt og utlignet skatt per person.

Tabellen viser at en aldrende befolkning også vil gi lavere skatt til kommunen.

De kommunene som har størst utfordring med aldrende befolkning (større utgifter), vil også rammes av en nedgang i inntektene.

Næring

Næringssammensetning

Tabellen viser at næringssammensetningen ikke er så ulike mellom kommunene i Østre Agder, med en større andel jordbruk og industri i innlandskommunene i øst, og en større andel tertiærnæring (handel, offentlig og privat tjenesteyting m.m.) i og rundt bykommunene fra Grimstad til Tvedestrand.

Kommune	PRIMÆR	SEKUNDÆR	TERTIÆR
Risør	2	28	70
Grimstad	3	20	77
Arendal	1	21	78
Gjerstad	4	26	69
Vegårshei	8	29	63
Tvedestrand	2	22	76
Froland	6	18	76
Åmli	9	33	58
Østre Agder	2	22	76

Sårbarhetsindikator

Telemarksforskning har utviklet en "sårbarhetsindikator", som viser en kommunes næringsmessige sårbarhet ved å kombinere tre indikatorer – hjørnesteinsfaktor, bransjespesialisering og arbeidsmarkedsintegrasjon.

En høyere verdi tilsvarer større sårbarhet. Indikatoren viser at Arendal har den mest robuste næringsstruktur, mens Gjerstad er mest sårbar.

Kommune	Sårbarhets-indikator
Risør	7,1
Grimstad	10,5
Arendal	4,8
Gjerstad	29,7
Vegårshei	10,6
Tvedestrand	8,6
Froland	7,2
Åmli	29,6

Andel ansatt i det offentlige

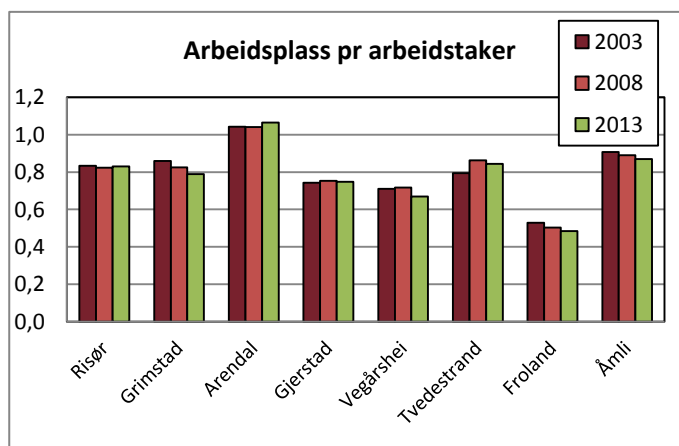
Froland har hele 42 % offentlige ansatte, mens Grimstad har laveste andelen.

For Arendal spiller plasseringen av fylkesadministrasjonen og sykehuset klart inn på statistikken.

Kommune	2008	2013
Risør	31 %	31 %
Grimstad	27 %	27 %
Arendal	32 %	32 %
Gjerstad	31 %	31 %
Vegårshei	36 %	36 %
Tvedestrand	30 %	30 %
Froland	42 %	42 %
Åmli	37 %	37 %
Østre Agder	31 %	31 %

Antall arbeidsplasser i forhold til arbeidstakere:

	Arbeidstakere		Arbeidsplasser	
	2003	2013	2003	2013
Risør	3 056	3 190	2 546	2 651
Grimstad	8 755	10 545	7 526	8 319
Arendal	18 284	20 876	19 077	22 222
Gjerstad	1 155	1 173	859	877
Vegårshei	836	941	594	629
Tvedestrand	2 614	2 762	2 075	2 331
Froland	2 205	2 698	1 165	1 308
Åmli	791	849	718	739
Østre Agder	37 696	43 034	34 560	39 076

Arendal har hatt størst vekst i arbeidsplasser, og bare Arendal har flere arbeidsplasser enn arbeidstakere.

Gapet mellom arbeidstakere bosatt i kommunen og arbeidsplasser i kommunen er økende i Grimstad og Froland.

Pendling

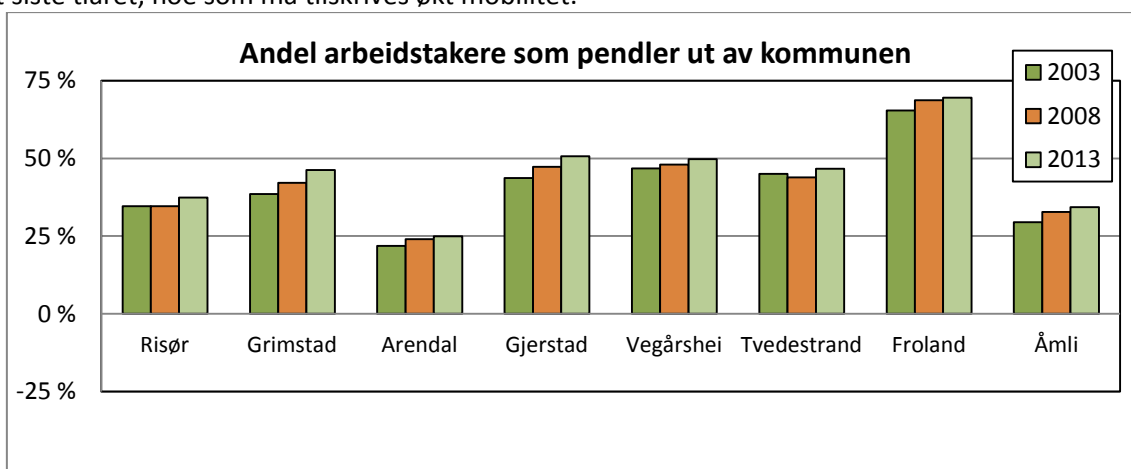
SSB's tall for 2013 viser at Østre Agder samlet hadde i overkant av 43 000 arbeidstakere, men bare 39 000 arbeidsplasser. Arendal er den eneste kommunen som har netto innpendling, det vil si at det er flere som pendler inn til arbeid i Arendal, enn arendalitter som pendler ut. Det er en vesentlig høyere andel av de som bor i Arendal som arbeider i hjemkommunen (75%) enn i de andre kommunene. Nærmest Arendal kommer Åmli, hvor 65 % arbeider i hjemkommunen.

Innpendling	ARBEIDS-TAKERE	PENDLER IKKE	Pendler inn fra 8K kom	Pendler inn fra utenfor 8K	Andel som pendler inn
Risør	2651	1997	502	152	25 %
Grimstad	8319	5670	1827	822	32 %
Arendal	22222	15679	4 800	1 743	29 %
Gjerstad	877	578	182	117	34 %
Vegårshei	629	473	139	17	25 %
Tvedestrand	2331	1474	776	81	37 %
Froland	1308	823	444	41	37 %
Åmli	739	558	110	71	24 %
8 K	39076	36032	8 780	3 044	8 %

Andelen arbeidstakere som pendler til arbeidsplasser i andre kommuner varierer. I Froland arbeider nesten 70 % utenfor kommunen, mens i Arendal er det bare 25 % som pendler ut.

Utpendling:	ARBEIDS-TAKERE	Pendler ikke	Andel som ikke pendler	Andel som pendler	Pendler ut av 8 K	Andel som pendler ut av 8 K
Risør	3 190	1 997	63 %	37 %	493	15 %
Grimstad	10 545	5 670	54 %	46 %	2 426	23 %
Arendal	20 876	15 679	75 %	25 %	2 826	14 %
Gjerstad	1 173	578	49 %	51 %	218	19 %
Vegårshei	941	473	50 %	50 %	108	11 %
Tvedestrand	2 762	1 474	53 %	47 %	407	15 %
Froland	2 698	823	31 %	69 %	381	14 %
Åmli	849	558	66 %	34 %	143	17 %
8 K	43 034	36 032	84 %	16 %	7 008	16 %

Diagrammet nedenfor viser at andelen arbeidstakere som pendler ut har økt i alle kommunene i det siste tiåret, noe som må tilskrives økt mobilitet.

Arbeidstakerne i Østre Agder pendler i økende grad ut av regionen, særlig gjelder dette Grimstad og Froland. I Risør og Gjerstad er det motsatt, der har pendlingen ut av regionen gått ned, mens pendlingen til andre kommuner innenfor Østre Agder er økende.

Arbeidsmarkedsregionen

For alle de andre kommunene i Østre Agder er Arendal den kommunen de fleste av de som pendler ut pendler til arbeid i, spesielt gjeldet dette Froland, Grimstad og Tvedestrand, hvor 45-67 % av de som pendler ut arbeider i Arendal. I kommunene lenger øst arbeider 30 % av de som pendler i Arendal. Grimstad er en viktig pendlekommune særlig for Arendal, men også for Froland. Pendling til arbeidsplasser i Kristiansand er spesielt viktig for Arendal og Grimstad, men også for resten av kommunene med unntak av Gjerstad. Overraskende nok er Oslo en viktig arbeidskommune for arbeidstakere bosatt alle kommunene i Østre Agder med unntak av Vegårshei.

Diagrammet nedenfor viser hvilke 5 kommuner det pendles mest til fra kommunene i Østre Agder:

Pendling til:								
Pendling fra	Arendal	Kristiansand	Grimstad	Tvedestrand	Risør	Froland	Oslo	Andre
Risør	330	54		191			110	Gjerstad: 119
Grimstad	2 307	941				75	300	Lillesand: 397
Arendal		831	1 540	338		328	461	
Gjerstad	100			73	180		27	Kragerø 52
Vegårshei	146	22		96	40			Åmli 34
Tvedestrand	578	61	46		169		63	
Froland	1 252	96	186				50	Lillesand 38
Åmli	87	16		19			17	Nissedal 32

Pendling fra										
Pendling til	Arendal	Tvedestrand	Grimstad	Risør	Vegårshei	Kristiansand*	Froland	Gjerstad	Åmli	Telemark**
Risør	85	169			40			180		30
Grimstad	1 540					503	186			
Arendal		578	2 307	330		451	1 252			
Gjerstad		24		119	17					51
Vegårshei	32	44		27				17	15	
Tvedestrand	338		37	191	96			73		
Froland	328	12	75		12				9	
Åmli	34		10		34		22			32

* Kristiansand inkluderer Lillesand og Birkenes

** Telemark er Nissedal, Kragerø og Drangedal

Folkehelse

Arendal kommune har nettopp ferdigstilt en folkehelse rapport, som avdekker store utfordringer, spesielt i deler av kommunen. Rent generelt kan en si at den samme Øst-Vest dimensjonen som en ser i Arendal den ser en også i Østre Agder som helhet. Det mest nærliggende er å knytte dette til vekst og utvikling i folketall og arbeidsplasser, hvor de kommunene og områdene innad i kommunene som har hatt størst vekst har de laveste utfordringene mht folkehelse, og motsatt slik at de områdene som har stagnert i folketallsutviklingen er de samme som sliter med folkehelseutfordringer.

Tjenesteytelse

De forskjellige kommunene i Østre Agder har ulike utfordringer mht tjenesteyting, her er en fokus på tilgjengelig statistikk fra Kostra.

Kommunens betydning som arbeidsplass

Tabellen nedenfor viser hvor mange av arbeidsplassene i kommunen som er knyttet til kommunens egen drift (alle sektorer). Spesielt Froland har en stor del av arbeidsplassene knyttet til kommunens drift. Dette betyr ikke nødvendigvis at disse arbeidsplassene er besatt av frorendingere, tvert i mot så er mange av disse stillingene besatt av personer som bor i andre kommuner.

	Arbeidsplasser i kommunen	I kommunens drift	Andel i %
Risør	2 651	738	28 %
Grimstad	8 319	1 777	21 %
Arendal	22 222	3 528	16 %
Gjerstad	877	292	33 %
Vegårshei	629	229	36 %
Tvedestrand	2 331	651	28 %
Froland	1 308	522	40 %
Åmli	739	239	32 %
Østre Agder	39 076	7 976	20 %

Kilde: hentet fra SSB, kobling av to tabeller, tallene gjelder år 2013

Kommunens administrasjon og drift

Tabellen nedenfor viser fordeling av antall sysselsatte i de ulike sektorene i kommunene. I gjennomsnitt for Østre Agder er mer enn 80 % av de ansatte sysselsatt i oppvekst og helse/sosial sektoren. Generelt ser det ut til at de større kommunene bruker en mindre del av ressursene på administrasjon enn de små kommunene, med et klart avvik i Grimstad.

	Totalt	Adminis- trasjon	barne- hage	grunn- skole	helse- og sosial	teknisk	kultur	annet
Risør	738	8,8 %	6,8 %	24,3 %	55,0 %	1,2 %	1,4 %	2,6 %
Grimstad	1 777	13,6 %	4,5 %	32,0 %	44,3 %	3,3 %	1,6 %	0,8 %
Arendal	3 528	7,7 %	7,4 %	26,6 %	52,2 %	4,1 %	2,0 %	0,1 %
Gjerstad	292	11,6 %	13,0 %	22,9 %	50,3 %	0,0 %	0,3 %	1,7 %
Vegårshei	229	21,8 %	10,0 %	17,0 %	50,7 %	0,0 %	0,0 %	0,4 %
Tvedestrand	651	14,1 %	10,1 %	22,9 %	46,1 %	0,2 %	4,6 %	2,0 %
Froland	522	15,1 %	12,8 %	24,5 %	39,3 %	0,8 %	7,1 %	0,4 %
Åmli	239	16,3 %	5,9 %	21,3 %	51,0 %	0,0 %	2,5 %	2,9 %
Østre Agder	7 976	10,9 %	7,5 %	26,6 %	49,2 %	2,7 %	2,3 %	0,8 %

Kilde: hentet fra SSB tabell 06417, tallene gjelder år 2013

Kommentar: Interkommunalt samarbeid etter vertskommune-modellen bidrar til å forkludre denne statistikken, da f.eks brannmenn som er stasjonert i Risør i statistikken blir plassert i Arendal.

Skole, SFO og barnehage

Barnehage:

De to tabellene nedenfor viser tall fra 2014. Åmli og Vegårshei kommer best ut mht utdanningsnivå på styrere og ledere, mens de samme kommune kommer dårligst ut i forhold til andel barn med barnehageplass.

Kommune	Årsverk	Ansatte	Andel styrere og ledere med godkjent utdanning
Risør	79	113	90,7 %
Grimstad	333	456	94,4 %
Arendal	668	943	93,0 %
Gjerstad	29	35	78,6 %
Vegårshei	31	49	100,0 %
Tvedestrand	82	119	94,4 %
Froland	91	123	94,6 %
Åmli	23	36	100,0 %
8 K	1 336	1 874	

Kilde: SSB tabell 09339

Kommune	Antall barn 1-5 år	Andel barn 1-5 år med barnehageplass	Antall årsverk pr barn i barnehage
Risør	340	87,9 %	3,8
Grimstad	1407	95,8 %	4,0
Arendal	2654	89,4 %	3,6
Gjerstad	115	94,8 %	3,8
Vegårshei	134	88,1 %	3,8
Tvedestrand	340	92,9 %	3,9
Froland	433	86,6 %	4,1
Åmli	86	84,9 %	3,2
8 K	5 509	91,0 %	3,8

Kilde: SSB tabell 09339

SFO

Andelen barn i SFO er klart lavest i Vegårshei, og høyest i Risør og Grimstad.

	Andel barn 6-9 år i SFO		Andel elever i SFO med 100 % plass		Netto driftsutgifter SFO, per barn 6-9 år,	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014
Risør	74 %	63,2 %	13 %	8 %	11 382	7 132
Grimstad	61 %	63,5 %	48 %	45 %	1 953	2 488
Arendal	49 %	52,8 %	50 %	66 %	2 460	2 731
Gjerstad	50 %	58,2 %	35 %	60 %	8 718	9 265
Vegårshei	31 %	31,0 %	18 %	11 %	3 427	4 071
Tvedestrand	55 %	49,8 %	17 %	35 %	4 992	8 862
Froland	49 %	48,1 %	53 %	50 %	5 648	1 519
Åmli	45 %	40,8 %	3 %	24 %	3 023	4 282

Kilde SSB tabell 06804 (Kostra)

Grunnskole

Antall skoler og elever, tall fra 2014

	Antall skoler			antall barn 6-15 år	antall barn/skole	Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.- 10.årstrinn	
	Kommunal	Privat	Sum			2010	2014
Risør	4	0	4	770	193	13,5	12,9
Grimstad	10	1	11	2 914	265	15,9	14,4
Arendal	16	3	19	5 409	285	14,5	15,4
Gjerstad	3	0	3	291	97	12,1	11,1
Vegårshei	1	0	1	280	280	12,1	14,7
Tvedestrand	6	0	6	710	118	12,5	12,7
Froland	3	0	3	769	256	14,3	16,4
Åmli	2	0	2	224	112	11,1	11,4
8 K	45	4	49	11 367	232		

Kilde SSB tabell 09546 og 06804 (Kostra)

Netto driftsutgifter pr barn 6-15 år

	Grunnskolesektor	Grunnskole	Skolelokaler	Skoleskyss
Risør	109 579	89 306	14 582	2 875
Grimstad	103 030	85 726	14 097	2 244
Arendal	87 619	72 809	11 785	1 910
Gjerstad	140 220	101 179	31 536	4 385
Vegårshei	105 264	85 129	13 939	4 554
Tvedestrand	112 797	90 028	15 906	3 431
Froland	101 438	85 614	10 062	5 150
Åmli	135 223	104 862	23 781	5 223

Kilde SSB tabell 06804 (Kostra)

Pleie og omsorg

Kommune	Andel innbyggere 80 år og eldre som er beboere på institusjon		Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning		Andel innbyggere 80 år og eldre som mottar hjemmetjenester	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014
Risør	12 %	11 %	75 %	80 %	32 %	32 %
Grimstad	13 %	9 %	83 %	83 %	32 %	37 %
Arendal	13 %	15 %	83 %	82 %	37 %	31 %
Gjerstad	32 %	17 %	82 %	86 %	27 %	39 %
Vegårshei	24 %	17 %	78 %	89 %	38 %	44 %
Tvedestrand	11 %	11 %	82 %	84 %	43 %	45 %
Froland	15 %	17 %	80 %	84 %	40 %	36 %
Åmli	16 %	10 %	83 %	87 %	48 %	47 %

Kilde: SSB-tabell 07800 for 2014

Framtidig behov for arbeidskraft i kommunene

Behov for arbeidskraft i kommunene kan bli en utfordring for noen kommuner. Beregningene viser framtidig tjenestebehov i årsverk pr 1000 innbyggere i arbeidsfør alder (20-66 år).

Barnehage og grunnskole

Kommune	Barnehage			Grunnskole		
	år 2013	år 2020	år 2040	år 2013	år 2020	år 2040
Risør	19,3	22,2	22,3	23,4	22,6	26,3
Grimstad	25,4	25,3	24,8	22,8	21,2	22,6
Arendal	24,4	23,1	22,9	18,6	19,3	19,2
Gjerstad	20,0	21,3	20,8	25,3	22,6	24,8
Vegårshei	26,2	21,7	24,8	17,5	16,8	16,0
Tvedestrand	22,3	23,2	23,5	22,9	25,4	26,6
Froland	29,5	24,2	23,5	24	25,6	23,0
Åmli	15,7	16,6	19,3	27,7	24,4	28,3
8 K	24,2	23,5	23,4	20,9	20,9	21,4

Tjenestebehov i pleie og omsorg

Estimert behov i årsverk pr 1000 innbyggere 20-66 år.

Kommune	år 2013	år 2020	år 2040
Risør	53,3	57,1	83,2
Grimstad	32,1	33,3	44,0
Arendal	40,0	41,5	60,1
Gjerstad	54,6	55,4	80,6
Vegårshei	60,3	55,3	80,2
Tvedestrand	42,0	44,4	64,5
Froland	33,1	33,5	45,6
Åmli	59,1	70,4	108,8
Østre Agder	40,1	41,5	58,1

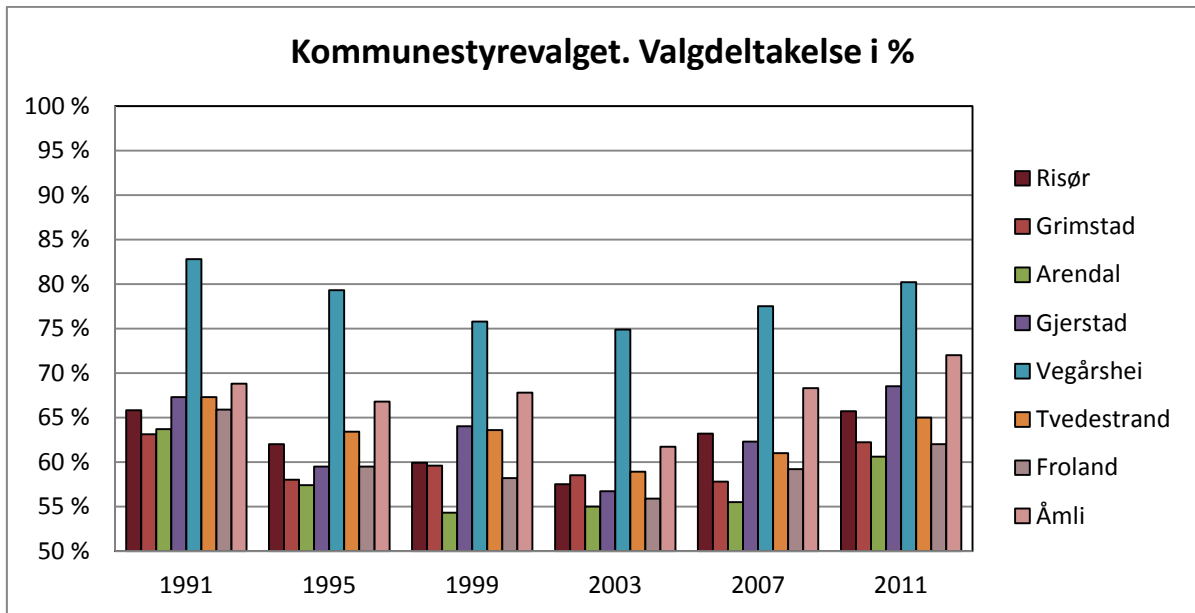
Tjenestebehov i barnehage, grunnskole, pleie og omsorg samlet

Estimert behov i årsverk pr 1000 innbyggere 20-66 år.

	2013	2020	2040
Risør	96,0	101,9	131,8
Grimstad	80,3	79,8	91,4
Arendal	83,0	83,9	102,2
Gjerstad	99,9	99,3	126,2
Vegårshei	104,0	93,8	121,0
Tvedestrand	87,2	93,0	114,6
Froland	86,6	83,3	92,1
Åmli	102,5	111,4	156,4
8 K	85,2	85,9	102,9

Politikk

Det er stor forskjell mellom kommunene i Østre Agder i forhold til deltagelse ved kommunevalg. Som de fleste større kommuner (eller bykommuner) har Arendal og Grimstad en lavere valgdeltagelse ved kommunevalg enn mindre kommuner. Av Østre Agder kommunene er det bare Vegårshei som skiller seg ut med en spesielt høy valgdeltagelse. Åmli ligger også konsekvent over gjennomsnittet i valgdeltakelse.

Myndighetsutøvelse

En kommunes kapasitet til myndighetsutøvelse er en kombinasjon av kommunens kompetanse, spesielt på det juridiske plan og den nødvendige distanse mellom innbyggerne/brukerne, administrasjon og politikere for å sikre likeverdig behandling av innbyggerne.

Kapasitet og kvalitet/kompetanse

Kommunens kapasitet og kvalitet på saksbehandlingen handler om i hvilken grad kommunen er i stand til å rekruttere og holde på kompetente saksbehandlere (lønn, arbeidsmarked, fagmiljø). Dette vil ikke avhenge av kommunen som arbeidsplass alene, men også om hvilke andre arbeidsmuligheter som finnes innen fornuftig pendleavstand.

Sårbarhet

Alle kommunene i Østre Agder er sårbare mht å skaffe kvalifisert arbeidskraft samt å opprettholde tilstrekkelig kvalitet på driften hvis nøkkelpersonell slutter eller blir syke. Dette problemet er størst i de minste kommunene, men også merkbart i de største.

Distanse

Kort avstand mellom innbyggere/søkere og kommunens administrasjon og politikere gir en detaljkunnskap som kan være nyttig for god saksbehandling, men samtidig er det en utfordring i forhold til inhabilitet og rolleforståelse / rolleavklaring, kanskje særlig for politikerne.

Kommunens rolle som samfunnsutvikler

Kommunen har en viktig rolle som bidragsyter til samfunnsutviklingen, både gjennom egen virksomhet og gjennom å legge til rette for andre aktører. Kommunen forvalter sin rolle i et samspill med andre offentlige og private aktører innen næringsutvikling, kultur, utdanning, arealplanlegging og infrastruktur / transport.

Muligheten for å lykkes i forhold til positiv langsiktig utvikling er kanskje først og fremst knyttet til å håndtere de stadig raskere endringene innen næringsliv og arbeidsplasser. I en globalisert verden er ikke store og tunge næringer sikre arbeidsplasser, jfr skjebnen til plastbåtprodusentene i Arendal og de problemene offshorenæringen nå sliter med.

Utfordringer i forhold til langsiktig utvikling av lokalsamfunn og region

Utfordringene ligger i å finne balansen mellom lokal innflytelse for å sikre de enkelte lokalsamfunn, og behovet for en sterkere beslutningsmyndighet for å utvikle regionen.

Vil etablering av en storkommune i Østre Agder bety at Arendal / Grimstad med 75 % av befolkningen vil bestemme det meste?, eller er det kanskje slik at de allerede gjør det ?

Den pågående kommunereformen er sannsynligvis bare første trinn i en reform i det administrative Norge. Det er gode grunner til å forvente at neste runde blir en gjennomgang av fylkesstrukturen, med forslag om å slå fylkene sammen til regioner som resultat.

Sammenslåingen av fylkesmannsembetene i Aust- og Vest-Agder er allerede vedtatt, og et forslag om fylkessammenslåing kan komme på bordet uansett om det blir en samling i regioner for resten av fylkene i landet eller ikke.

En slik utvikling vil lett kunne føre til et tap av kompetansearbeidsplasser i Arendal og omegn hvis den ikke motvirkes med å fremme med styrke at Østre Agder har større behov for denne type arbeidsplasser enn Kristiansandsregionen, eller ved å gå inn for å overføre mest mulig at de oppgavene som i dag ligger hos fylkeskommunen til kommunene.

Kommunereformens ekspertutvalg har skissert en rekke oppgaver som kan overføres til kommunalt nivå, men en slik overføring fordrer en viss minstestørrelse på kommunen, avhengig av oppgave.

Utfordringer og muligheter i forhold til næringsutvikling og sysselsetting

For å håndtere slike endringer må arbeidsmarkedsområdet ha en viss størrelse, slik at folk kan finne nytt arbeid uten å måtte flytte. For Østre Agder vil fullføring av ny E18 østover bidra til å knytte Risør og Gjerstad tettere inn i arbeidsmarkedet rundt Arendal og Grimstad, noe som vil styrke hele regionen.

Østre Agder har to viktige samfunnsinstitusjoner som også er store arbeidsplasser. Det er Sørlandet Sykehus Arendal, og Universitetet i Agder avdeling Grimstad. Arendal har også fylkeskommunens og fylkeskommunens administrasjon.

Dette er institusjoner som er svært viktig å beholde i regionen, men det er institusjoner som bygges opp eller ned gjennom politiske vedtak, og tendensen i dag er at det er et press på å flytte disse institusjonene mot Kristiansand.

—

Eksisterende samarbeid

- Østre Agder (Interkommunalt samarbeid mellom kommunene i Østre Agder)
- Østre Agder Brannvesen (ØABV) omfatter alle kommunene i Østre Agder unntatt Grimstad. ØABV driftes etter vertskommunemodellen, Arendal er vertskommune.
- Østre Agder Krisesenter omfatter kommunene i Østre Agder, Arendal er vertskommune.
- Legevakten i Arendal, samarbeid mellom alle kommunene i Østre Agder samt kommunene Nissedal og Fyresdal i Telemark. Arendal er vertskommune.
- Agder Arbeidsmiljø IKS er en bedriftshelsetjeneste som eies av Arendal kommune, Froland kommune og Aust-Agder fylkeskommune.
- Agder Renovasjon IKS eies av kommunene Arendal, Grimstad og Froland.
- Arendal Revisjonsdistrikt eies av alle kommunene i Aust-Agder unntatt de 5 kommunene i Setesdal.
- Aust-Agder Kulturhistoriske senter IKS eies av Aust-Agder Fylkeskommune og kommunene i Aust-Agder
- Etablerersenteret IKS eies av kommunene Arendal, Grimstad, Froland og Tvedestrand.
- IKT-Agder IKS eies av Fylkeskommunen og kommunene Arendal, Grimstad og Froland.
- Konesjonskraft IKS er et samarbeid mellom 20 kommuner og de to fylkeskommunene på Agder. I Østre Agder er Arendal, Grimstad, Froland og Åmli med i selskapet.
- AKST (Agder kommunale støttetjenester) er et interkommunalt samarbeid mellom Arendal og Grimstad om post, dokumentcenter, regnskap og lønn. AKST har kontor i Grimstad.

Tilføring av oppgaver til kommunesektoren

Våren 2015 kommer forslag fra regjeringen på nye oppgaver til kommunene, inklusive oppgaver som skal ligge til et folkevalgt regionsnivå (fylkeskommune). Våren 2017 vedtar Stortinget nye oppgaver samtidig med vedtak om ny kommunestruktur.)

- Synspunkt fra kommunene på oppgaver vurdert overført til kommunene i utredningen til regjeringens ekspertutvalg.
- Synspunkt fra kommunene på oppgaver KS anbefaler overført til kommunene.
- Andre oppgaver kommunen anser at det kan være aktuelt å overføre til kommunene.

Stortingsmelding 14 (2014-2015) Kommunereformen ble lagt fram 20 mars 2015 og godkjent i statsråd samme dag. Foreløpig dato for behandling i Stortinget er 9. juni 2015.

I stortingsmeldingen gjentas forslaget fra Vaboutvalgets (utvalg for kommunereformen) forslag om overføring av oppgaver fra Fylkeskommunen og andre regionale aktører til primærkommunene, med forbehold om kommunenes størrelse. Dvs at større kommuner kan få overført flere oppgaver enn små kommuner.

Generelt settes det et minstekrav for overføring av de fleste oppgaver en minstestørrelse på 15 - 20 000 innbyggere i kommunen. For tyngre oppgaver (videregående utdanning og kollektivtrafikk) anslår de at kommunen må ha mer enn 100 000 innbyggere for å få overført disse oppgavene.

For kommunene i Østre Agder betyr dette at Arendal og Grimstad allerede er store nok til å få overført de fleste aktuelle oppgaver, og at en sammenslutning av kommunene i øst også vil være det.

For å få overført oppgavene tilknyttet videregående utdanning og kollektivtransport må alle de 8 kommunene slå seg sammen (om lag 100 000 innbyggere).

Ulike typer sammenslåing og mulighet for tilføring av oppgaver:

Oppgaver som krever en kommunestørrelse på 15-20 000 innbyggere:

- Alle sammenslåinger som inkluderer Arendal eller Grimstad
- Risør + Gjerstad + Vegårshei + Tvedestrand (+ Åmli)

Oppgaver som krever en kommunestørrelse på 100 000 innbyggere:

- En sammenslåing av alle de 8 kommunene vil ligge nær 100 000 innbyggere innen en prosess med kommunesammenslåing og endring av oppgaver på regionalt nivå vil være gjennomført.

Økonomi

Ingen av kommunene har spesielt god økonomi, og resultatene varierer sterkt fra år til år.

I forbindelse med kommunereformen er det også foreslått endringer i finansiering av kommunene, med en nedtoning av ordninger som favoriserer de små kommunene.

KS har vurdert endringer i rammetilskudd etter sammenslåing, for aktuelle sammenslåingsprosjekter i Østre Agder vil endringen bli slik:

Sammenslåtte kommuner	Endring ramme-tilskudd mill kr	sum ramme tilskudd mill kr 2015	Endring i prosent
Arendal, Froland, Grimstad	3,9	1568	0,2 %
Arendal, Tvedestrand, Grimstad	6,6	1586	0,4 %
Arendal, Grimstad, Froland, Tvedestrand	7,4	1732	0,4 %
Arendal, Grimstad, Tvedestrand og Risør	10,0	1838	0,5 %
Østre Agder, 8 kommuner	14,0	1966	0,6 %
Østre Agder uten Froland	14,2	1995	0,7 %

Regjeringens forslag til finansiering av kommunereformen

Regjeringen har utarbeidet en modell for å dekke kostnadene i reformprosessen

Modell for dekning av engangskostnader i reformperioden (millioner kroner)

Antall kommuner og innbyggere i sammenslåingen	0–19 999 innbyggere	20–49 999 innbyggere	50–99 999 innbyggere	Over 100 000 innbyggere
2 kommuner	20	25	30	35
3 kommuner	30	35	40	45
4 kommuner	40	45	50	55
5 eller flere kommuner	50	55	60	65

Modell for reformstøtte i reformperioden (millioner kroner)

Antall innbyggere i sammenslåingen	Reformstøtte
0-10 000 innbyggere	0
10–14 999 innbyggere	5
15 000–29 999 innbyggere	20
30 000–49 999 innbyggere	25
Over 50 000 innbyggere	30